

Erkki Väisänen

IISALMEN LUONNONYSTÄVÄIN YHDISTYKSEN VIISI VUOSIKYMMENTÄ

ILYY:n tähän astinen toiminta voidaan ajallisesti jakaa kahteen osaan. Ensimmäiset kaksi vuosikymmentä olivat hiljaisia, vain vähän ulospäin suuntautuneita, seuraavat kolme ovat olleet tuloksellista eteenpäin menoa. Tähän perustuen seuraava yhdistyksen historiikki jakautuu myös kahteen osaan.

I. Ensimmäinen ja toinen vuosikymmen

Alkuvaiheet

Keskiviikkona joulukuun 3. päivänä 1952 joukko iisalmelaisia luonnonharrastajia kokoontui Iisalmen Raatihuoneelle keskustelemaan oman yhdistyksen perustamisesta. Koollekutsujan puuhamiehenä oli lääket. lis. Arvi J. Huuskonen. Virike tähän oli syntynyt jo muutamaa vuotta aikaisemmin eri piireissä käydyissä keskusteluissa biologisen yhdistyksen saamisesta paikkakunnalle. Myös Kuopion Luonnonystävien Yhdistys oli kehottanut useiden vuosien ajan iisalmelaisia perustamaan vastaavan yhdistyksen. Niinpä tuohon alussa mainittuun kokoukseen oli kutsuttu Kuopion yhdistyksen puheenjohtaja kouluneuvos Kurt H. Enwald sekä fil. toht. Veli Räsänen. Heidän lisäksi paikalle oli saapunut 13 iisalmelaista. Kokouksessa päätettiin perustaa luontoyhdistys ja läsnäolleista lehtori Emil Riihiaho, apteekkari J.W. Ruuhiala ja lääket. lis. Arvi J. Huuskonen valittiin toimikuntaan, jonka tehtäväksi tuli sääntöjen laatiminen ja yleisen kokouksen koolle kutsuminen. Lyhyessä ajassa toimikunta laati Kuopion yhdistyksen mallin mukaisen sääntöehdotuksen, joka vähäisin muutoksin hyväksyttiin helmikuun 16. päivänä 1953 pidi-

tyssä yleisessä kokouksessa. Uusi yhdistys sai Kuopion ”kummiyhdistyksen” mukaan nimen Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys. Samalla päätettiin, ettei yhdistystä toistaiseksi rekisteröidä.

Hallinto

Ensimmäisen hallituksen puheenjohtajaksi valittiin apteekkari J.W. Ruuhiala, varapuheenjohtajaksi lehtori Emil Riihiaho ja hallituksen muiksi jäseniksi metsänhoitaja W.A. Gulin, maanmittausinsinööri Viljo Åberg, maisteri Ester Ervola, kaupunginpuutarhuri Paavo Lietsala, konduktööri Jukka Matilainen ja lääket. lis. Arvi J. Huuskonen. Hänestä tuli myös yhdistyksen sihteeri.

Toinen vuosikokous pidettiin vasta 11.11.1960, jäseniä oli mukana 12. Yhdistyksen uudeksi puheenjohtajaksi valittiin lääket. lis. Arvi J. Huuskonen, varapuheenjohtajaksi lehtori Seppo Eurola ja hallituksen jäseniksi lehtori Esteri Ervola, metsänhoitaja Kauko Luoma, ent. ylijunailijat Jukka ja Kalle Matilainen, kaupunginpuutarhuri Paavo Lietsala sekä maanmittausinsinööri Viljo Åberg. Sihteerinä toimi konttoristi Eino Salo.

Toiminta

Ensimmäisen toimintavuoden aikana pidettiin kaksi yleistä kokousta. Näistä toinen oli Saamenilta, jolloin kuultiin Lapin Sivistysseuran sihteerin, maisteri Karl Nikulin esitelmä saamelaisuudesta.

Myös luontoretkeä tehtiin, jo tuolloin alkoivat perinteiset Pörsänmäen valkovuok-

Akttiivisa ilyy:läisiä retkellä.

koretket, silloin 5 hengen voimalla. Iisalmen ympäristöön järjestettiin myös muita retkiä asiantuntijoiden opastuksella. Julkaisutoimintaakin oli, Arvi J. Huuskosen kirjoitukset Laatokan Karjalan sammalflorasta KLYY:n julkaisusarjassa ja jäkälälöydöistä Suomen Tutkijassa. Jälkimmäisessä julkaisussa oli myös Emil Riihihahon tiedonantoja Iisalmen seudun linnustosta. Vuoden lopussa jäsenmäärä oli 19.

Seuraavana vuonna, 1954, yhdistysmuotoinen toiminta alkoi hiipua, yhtään kokousta ei pidetty. Seuraavinakin vuosina kokoukset jäivät pitämättä, tähän vaikutti oleellisesti se, että puheenjohtaja J.W. Ruuhiala ja varapuheenjohtaja Emil Riihihahon kuolivat pian yhdistyksen perustamisen jälkeen.

Vaikka vuoden 1960 kokouksessa päätettiin toimintaa jatkaa yhdistyksen sääntöjen mu-

kaisesti, toimintahenki ei virinnyt. Koko 1960-luku oli hiljaiseloa.

Yhdistys kuitenkin eli koko ajan. Mainittakoon, että 7.12.1961 pidetyssä kokouksessa, missä Arvi J. Huuskonen piti esitelmän ”Käsivarsi matkailukohteena”, aloitettiin vieläkin käytössä oleva luontotiedonantoja koskeva kokouksen osa. Yksityiset luonnonystävät toimivat kukin omalla sarallaan, pitivät yhteyttä KLYY:n Vanamo-seuraan ja Kuopion maakuntaliiton luonnonsuojelujaooston, siihen kuului pari iisalmelaista jäsentä.

Näistä vuosista Arvi J. Huuskonen kirjoitti v. 1970: ”Valitettavasti ei yhdistystä päätetty rekisteröidä (1953), jolloin sen toiminta olisi saanut kantavuutta: olisihan täytynyt pitää säännölliset sääntöjen edellyttämät kokoukset. Nyt jäi yhdistys kerhoksi ja varovaisimmat toivoivat, ettei

kokouksia, retkiä, y.m. pidettäisi kovin usein. Tämä toivomus onkin loistavasti toteutunut. Lukuunottamatta pirteitä ensimmäisiä vuosia toiminta on ollut lähes näkymätöntä harvojen aktiivijäsenten toimintaa ei aloilla.”

II. Uusi tuleminen: kolmas, neljäs ja viides vuosikymmen.

1970-luku toi mukanaan edellytyksiä ILYY:n toiminnan uudelleen viriämiselle. Iisalmen kaupungin väkiluku kasvoi lähes kolmin kertaiseksi maalaiskunnan siihen liittyessä. Ratkaiseva vaikutus oli paikkakunnalle muuttaneilla uusilla luonnonharrastajilla, heistä mainittakoon biologit Eero Antikainen, Matti ja Eini Tallgren, Uolevi Skarén, Heikki Kauhanen, Ossi Ojanen ja useat muut. Toimintaan tulivat mukaan myös harrastajat kuten Jaakko Laasanen, Martti Järnfors, Pertti Smedberg ja Juha Kainulainen. Samaan aikaan voimistui myös yleinen mielenkiinto luonnon- ja ympäristönsuojeluun.

Niinpä marraskuun 27. päivänä 1970 pidetyssä kokouksessa päätettiin ILYY:n toiminta aloittaa uudelleen. Sääntöjen tarkistamista varten valittiin toimikunta, johon kuuluivat Eero Antikainen, Arvi J. Huuskonen, Matti Tallgren ja Viljo Åberg.

Huhtikuun 14. päivänä 1971 pidettiin ILYY:n ensimmäinen varsinainen vuosikokous sitten vuoden 1960. Kokouksessa hyväksyttiin uudet säännöt, päätettiin yhdistyksen rekisteröinnistä ja valittiin uusi hallitus. Yhdistyksen puheenjohtajaksi tuli edelleen lääket. lis. Arvi J. Huuskonen, varapuheenjohtajaksi piiri-insinööri Viljo Åberg ja muiksi hallituksen jäseniksi fil. lis. Eero Antikainen (sihteeri), lääket. lis. Vuokko-Maija Heilala, nuorisosihteeri Jaakko

Laasanen, rehtori Aimo Samola ja lehtori Matti Tallgren (rahastonhoitaja), luontokerho Saperdaa edusti teini Pentti Kuosmanen. Uusi hallitus sai valtuudet rekisteröintiviranomaisten mahdollisesti vaatimien sääntöjen tarkistamiseen. Lopullisen muotonsa säännöt saivat hallituksen kokouksessa joulukuun 9. päivänä 1971.

Yhdistysrekisteriin ILYY merkittiin tammikuun 4. päivänä 1972. Suomen Luonnonsuojeluliitto hyväksyi ILYY:n jäsenekseen marraskuun 19. päivänä.

1972 toiminta-alueena Iisalmi, Kiuruvesi, Vieremä ja Sonkajärvi. Näin olivat syntyneet järjestelmällisen toiminnan ulkoiset puitteet.

Kiuruvedelle ja Sonkajärvelle perustettiin v. 1980 sekä Vieremälle v. 1989 omat luonnonsuojeluyhdistykset.

Jäsenkunta

Uudesta tulemisesta alkaen yhdistyksen toimivan jäsenkunnan rungon ovat muodostaneet sekä biologit, opettajat, että eri ammateissa toimivat luonnonharrastajat. Heidän asiantuntemuksensa on ollut ja on edelleen syvällistä varsinkin kasvi-, nisäkä-, lintu- ja hyönteistutkimuksessa, tohtorinväitöskirjat ovat sen todisteena.

Jäsenmäärä kasvoi kahden ensimmäisen vuosikymmenen aikana yli kymmenkertaiseksi saavuttaen huipun 209 maksavaa jäsentä v. 1991. Tämän jälkeen seurasi notkahdus maan taloudellisen kehityksen mukaisesti ja uusi nousu v. 1999 lukuun 192. Jäsenmaksujen osalta jäsenistö on ryhmitelty varsinaisiin jäseniin ja v:sta 1982 alkaen Suomen Luonnonsuojeluliittoon kuulumattomiin paikallisiin jäseniin. Lions Club Iisalmi on ollut yhteisöjäsen v:sta 1972 alkaen.

Maksavien jäsenten lukumäärän vaihtelu 5-vuotiskausittain.

1971	20	jäsentä, heistä paikallisjäseniä	0
1976	123		0
1981	163		0
1986	178		56
1991	209		64
1996	161		19
2001	162		15

Kunniajäsenet

Vuodesta 1972 alkaen yhdistyksellä on ollut myös kunniajäseniä. Ensimmäisiksi kutsuttiin Pörsänmäen rauhoitetun valkovuokkoalueen omistajat Martti ja Eeva Savolainen, ILYY:n pitkäaikainen puheenjohtaja FT.hc. Arvi J. Huuskonen kutsuttiin kunniapuheenjohtajaksi 1.1.1983 alkaen. Koko ajan yhdistyksen toimintaan erittäin aktiivisesti vaikuttanut yli-insinööri Viljo Åberg kutsuttiin kunniajäseneksi v. 1989. Nyt joukosta ovat poistuneet Arvi J. Huuskonen v. 1987, Viljo Åberg v. 1993 ja Martti Savolainen v. 1999.

Toiminta

Hallituksen ohella ILYY:n toiminnasta ovat vastanneet jaostot, jotka ensimmäisen kerran nimettiin erikseen v. 1980 vuosikertomuksessa, vaikka osa niistä oli toiminut jo aikaisemmin. Nykyiset jaostot ovat: hyönteisjaosto, kasvijaosto, lintujaosto, museo- ja kivijaosto, nisäkäsjaosto, sienijaosto, valokuvausjaosto, ympäristönsuojelujaosto

Vuosittain on valittu myös emännät, jotka vastaavat kokousten ym. tilaisuuksien tarjoilun yms. järjestämisestä.

Toiminnan ryhmittely

Kolmen viime vuosikymmenen aikainen ILYY:n toiminta voidaan jakaa seuraaviin

pääryhmiin:

- yleisötilaisuuksien ja luontomuseotoiminnan järjestäminen
- julkaisu- ja valistustoiminta
- tutkimustoiminta
- edustus luonnon- ja ympäristöntilaan vaikuttavassa päätöksenteossa
- muu toiminta.

Yleisötilaisuudet

Tilaisuudet muodostuvat kaikille, ILYY:n jäsenyydestä riippumatta, järjestetyistä kokouksista, vuosikokoukset mukaan luettuina, retkistä, näyttelyistä ja kursseista.

Kokouksia on järjestetty vuosittain keskimäärin 3-6, niiden yhteismäärä on lähes 150. Kuhunkin kokoukseen on käsiteltävästä aiheesta riippuen osallistunut suuresti vaihteleva määrä henkilöitä keskimäärin 20-30. Kokouksen tärkein aihe on ollut johonkin luonnon osa-alueeseen perehtyneen tutkijan tai muun asiantuntijan esitelmä. Aiheena on usein ollut myös matkaselostus. Vierailevien esitelmöitsijöiden ohella ahkerimpia omia tiedonvälittäjiä ovat olleet Eero Antikainen, Arvi J. Huuskonen, Uolevi Skarén, Matti Tallgren ja Viljo Åberg. Oleellisena osana kokouksiin ovat kuuluneet ns. luontotiedonannot, ajankohtaiset uutiset jostakin merkittävästä luontoon liittyvästä tapahtumasta tai esiintymästä. Kokouspaikkana oli useimmiten Juhani Ahon koulun luonnontieteen luokka, väestönsuojassa ollut ILYY:n toimitila ja nykyisin Luontomuseo.

Retket ovat suuntautuneet omalle toiminta-alueelle Iisalmeen ja muualle Ylä-Savoon, onpa tehty maan rajojen ulkopuolellekin. Keväisin on ollut perinteinen valkovuokkoretki Pörsänmäelle, viime vuosina

Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys 50 vuotta

ILYY:n hallinto 1953-2002

	1952	-60	-70	-80	-90	2000
Puheenjohtajat						
J.W. Ruuhiala	53	#				
Arvi J. Huuskonen	61,71-82		#	#####		
Eero Antikainen	83-86				####	
Matti Tallgren	87-92					#####
Jukka Väre	93-96					####
Kai Jäderholm	97-					#####
Varapuheenjohtajat						
Emil Riihiaho	53	#				
Seppo Aurola	61		#			
Viljo Åberg	71-74			####		
Matti Tallgren	75-81,83-86			#####	####	
Eero Antikainen	82				#	
Sirkka Immonen	87-93					#####
Erkki Väisänen	94-95					##
Merja Hartikainen	96					#
Hanna-Leena Tela	97-98					##
Jukka Väre	99-					####
Sihteerit						
Arvi J. Huuskonen	53	#				
Eino Sano	61		#			
Eero Antikainen	71-82			#####		
Kai Jäderholm	82-96				#####	
Jarmo Yliluoma	97-					#####
Rahastonhoitajat						
Matti Tallgren	71-75			####		
Heikki Vepsäläinen	76-77				##	
Viljo Åberg	78-88				#####	
Pertti Kaarakainen	89-					#####
Hallituksen Jäsenet						
J.W. Ruuhiala	53	#				
Emil Riihiaho	53	#				
Ester Ervola	53, 61	#	#			
W.A. Gulin	53	#				
Paavo Lietsala	53, 61	#	#			
Jukka Matikainen	53, 61	#	#			
Arvi J. Huuskonen	53, 61, 71-82	#		#####		
Viljo Åberg	53, 61, 71-89	#		#####		
Seppo Aurola	61	#				
Kauko Luoma	61	#				
Kalle Matikainen	61	#				
Eino Salo	61	#				
Eero Antikainen	71-86, 94-96			#####		
Vuokko-Majja Heilala	71-72				##	
Jouko Kuosmanen	71				#	
Jaakko Laasanen	71-89			#####		
Aimo Simola	71-74			####		

Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys 50 vuotta

ILYY:n hallinto 1953-2002

1952 -60 -70 -80 -90 2000

Hallituksen Jäsenet

Matti Tallgren	71-93	#####
Penkki Lappalainen	72-73	##
Ethel Puustinen	73-74	###
Heikki Kauhanen	74-75	##
Kai Jäderholm	75-76, 82-	## #####
Pertti Smedberg	76-85	#####
Maija Hirvensalo	77-78	##
Ossi Ojanen	78-79	##
Eeva-Liisa Riekkinen	79-81	###
Juho Kainulainen	80-81	##
Lassi Tallgren	82-83	##
Laila Järnfors	82-83	##
Vilho V. Kiuru	83	#
Sirkka Immonen	84-93, 02-	#####
Erkki Väisänen	84-95	#####
Janne Kumpulainen	84	#
Ari Timonen	85-87	###
Martti Järnfors	86-96	#####
Mikko Tallgren	88-90	###
Pertti Kaarakainen	88-	#####
Helena Niemi	90-91	##
Jarmo Yliluoma	90-	#####
Janne Falk	91	#
Jukka Väre	92-	#####
Laura Honkajärvi	93, 97-98	# ##
Anja Sirviö	93-96	####
Hanna-Leena Tela	94-99	#####
Miia Tolvanen	94-96	###
Merja Hartikainen	96-97	##
Sirpa Kärkkäinen	97-01	####
Jussi Rönkkö	97-99	###
Seija Nelimarkka	98	#
Risto Jääskeläinen	99	#
Heidi Rönkkö	99-	####
Martti Mäkelä	00-	###
Sara Niini	00-	###
Eini Tallgren	00-	###

Luontomuseon hoitajat

Kai Jäderholm	90-00	#####
Pertti Kaarakainen	01-	##

Luontomuseon preparaattori

Pertti Kaarakainen	90-	#####

Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys 50 vuotta

Jaostojen puheenjohtajat ja emännät!

	1952	-60	-70	-80	-90	2000
Hyönteisjaosto						
Matti Tallgren				#####		
Kasvijaosto				####		
A.J. Huuskonen				#####		
Viljo Åberg					####	##
Matti Tallgren						#####
Hanna-Leena Tela						
Kivijaosto				##		
Toivo Harmonen				###		
Pertti Smedberg					##	
Jorma Taavila						
Lintujaosto				##		
Eero Antikainen				#####		
Jaakko Laasanen					#####	
Jarmo Yliluoma						
Museojaosto				#####		
Eero Antikainen					##	
Matti Tallgren					###	
Kai Jäderholm						#####
Pertti Kaarakainen						
Museo- ja kivijaosto						
Kai Jäderholm					##	
Nisäkäsjaosto						
Uolevi Skarén				#####		
Sienijaosto						
Sirkka Immonen					#####	##
Tähtitietellinen jaosto						
Lauri Ryytänen				#		
Ympäristösuojeluosasto						
Erkki Väisänen				#####		
Eero Antikainen					###	
Sirkka Immonen						#
Heidi Rönkkö						#####

Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys 50 vuotta

Jaostojen puheenjohtajat ja emännät

1952 -60 -70 -80 -90 2000

Emännät

Ritva Antikainen	## # #					
Eini Tallgren	##### #					#
Ethel Puustinen	## #####					
Maija Hirvensalo	##					
Laila Järnfors	#####					#
Tora Åberg	## ###					
Elin Styf	#					
Eeva Åberg	#####					
Ami Keltanen	#####					
Kaisu Laasanen	#					
Senja Jäderholm	#### #					
Eija Honkanen	#					
Riitta Kaarakainen	#####					
Riitta Julku	#					
Elina Puustinen	##					
Anja Sirviö	#					## #
Kaija Väänänen	#					
Helena Niemi	###					
Ilse Raunio	#					
Taina Väre	### #					
Irma Heiskanen	##					
Sirkka Immonen	## #####					
Laura Honkajärvi	#					
Marijatta Antikainen						#

siihen on osallistunut myös kiuruvetisiä luonnonystäviä. Kevättalven pöllö-, kevään muuttolintu- ja alkukesän yölaulajaretkien kohteet ovat olleet useimmiten Tismiö-Keskimmäisen, Haajaisten, Kihlovirran, Nerohvirran ja Lapinlahden suunnilla. Kauemmista kohteista Liminganlahti on ollut suosittu, myös Ruija on tullut tutuksi. Parin-kolmen päivän kesäiset kasvi- ja syksyiset ruskaretket ovat usein saaneet runsaan osanottajajoukon. Yleisö- ja oman joukon keskeisiä retkiä on kolmen viime vuosikymmenen aikana tehty runsas sata.

Kiuruveden luontoyhdistyksen alueille, ILYY on toiminut vuorostaan vastavierailujen isäntänä.

Näyttelyiden järjestäminen alkuaikoina oli hankalaa sopivien tilojen puuttuessa. Lähinnä luonnonsuojelua esittelevät näyttelyt olivat yleensä kouluilla, Iisalmen lisäksi Kiuruvedellä ja Sonkajärvellä. Yleisöä suuresti kiinnostavia ovat olleet alkusyksyn sieninäyttelyt, jotka sienijaosto on järjestänyt, joskus yhdessä kotitalous-naisten ja marttojen kanssa.

Tässä yhteydessä voidaan mainita myös vierailut, mm. Pieksänmäen, Nurmeksen ja 10

Luontomuseo

Luontomuseo on ollut ILYY:n pitkäai-

kainen suurhanke. Jo toiminnan alkuaikoina tuli esille biologisen museon tarve. V. 1974 ILYY teki Iisalmen kaupungille esityksen museotilan järjestämisestä. Osittainen ratkaisu tapahtui v. 1978, silloin kaupunki luovutti ILYY:n käyttöön muutamaa vuotta aikaisemmin valmistuneesta väestönsuojasta järjestelytoimiston huoneen ja myöhemmin pienehkön varastotilan. Sinne, joka samalla oli ILYY:n toimitila, pantiin näytteille pieni luontokokoelma. Se oli ensimmäinen askel luontomuseon suuntaan. Alkoivat myös näyttelykaluston ja lisäkokoelmien hankinta. Lahjoituksena saatiin mm. Lions Clubeilta kaksi kasvi-kaappia, kolme lintukaappia ja kivi-näytekaappi, Geologinen tutkimuslaitos lahjoitti kivi-näytekokelman ja Kuopion Museon luonnontieteellinen osasto avusti eläinnäytteiden kartuttamisessa. Pääosan näytteistä olivat kuitenkin ILYY:n jäsenet koonneet. Arvi J. Huuskosen perikunnan v. 1987 jaettavaksi luovuttamasta kasviko-elmasta luontomuseo sai 4749 kappaletta käsittävän näytekokoelman.

Vuosittaisten näyttelyjen määrä kasvoi niin, että 1980-luvun lopulla niitä oli pysyvän näyttelyn lisäksi 2-3.

Vuodesta 1982 alkaen on voitu erilaisilla työllisyystuilla palkata lähinnä kasviko-elmien järjestelyyn osa-aikaisia apulaisia.

Kun väestönsuojan tila oli alusta alkaen museotarkoitukseen liian pieni, kaupunki perusti v. 1981 luontomuseoasiana selvittävän toimikunnan. ILYY:n edustajiksi siihen tulivat museohanketta jo vuosia ajanneet Eero Antikainen ja Matti Tallgren.

Seuraavien vuosien aikana hanke sai ILYY:n ja koko Ylä-Savon luonnontutkimuksen ja -harrastuksen kannalta erinomaisen

ratkaisun. Silloin suunnitteluvaiheessa olevan Kulttuurikeskuksen kellarikerrokseen päätettiin sijoittaa tilat sekä luontomuseota että ILYY:n toimistoa ja preparointihuonetta varten.

Muutto väestönsuojasta sekä ensimmäiset näyttelyn valmistelut tehtiin talkoilla syksyllä 1989. Yleisölle museo avattiin samana vuonna, marraskuun 21. päivänä.

Museon toimintaa ohjaa sen johtokunta, jossa ILYY:n valitsemien henkilöiden lisäksi on kaupunginhallituksen edustaja.

Toisaalla tässä julkaisussa on Luontomuseon hoitajan Pertti Kaarakaisen laatima selvitys museon tiloista, näyttelykohteista, kävijämääristä, henkilökunnasta ym.

Julkaisu- ja valistustoiminta

ILYY:n jäsenet ovat tehneet ylä-savolaista luontoa ja oman yhdistyksensä toimintaa tunnetuksi kirjoituksillaan paikallisissa sanomalehdissä ja varsinkin aikaisemmin KLYY:n toimittamassa Savon Luontomuseon julkaisussa. Paikallisradiossakin on ilyyläisten ääni kuulunut.

Vuodesta 1983 alkaen ILYY on julkaissut aluksi kaksi, viime vuosina kerran vuodessa ilmestyvää Iisalmen Luontouutiset-nimistä lehteä. Kirjoittajina ovat olleet ilyyläiset ja kokoaajina Jaakko Laasanen, Kai Jäderholm ja nykyisin Pertti Kaarakainen. Lehden kirjoitukset koskevat luontoa kaikilta puolin tutkittuna ja omakohtaisesti koettuna, retkikuvaukset ovat eläviä. Lehden sisältö on ILYY:n arvokasta historiaa.

Viime aikaisista paikallisten lehtien kirjoittajista mainittakoon Iisalmen Sanomien kesäajan viikottaisen Luontoääni-palstan laatija Kai Jäderholm ja kahden

viikon välein ilmestyvälle Luonto ja erä-sivulle monenlaisista luontoon liittyvistä asioista kirjoittava Uolevi Skarén.

Mainittava on myös ILYY:n valokuva-jaostossa kuukausittain valittu ja Iisalmen Sanomissa julkaistu Kuukauden luontokuva.

Jo aikaisemmin mainittujen sienikurskien lisäksi ILYY on järjestänyt mm. talviruokinta-, luontokuvaus-, pikkunisäkäs-, siitepöly- ja fossiilikursseja. Paikallisen riistanhoitoyhdistyksen kanssa ILYY on ollut järjestämässä metsästäjätkinon lajituntemuskursseja.

Nykypäivään liittyen v. 1999 avattiin Internetissä Luontomuseosivut.

Tutkimustoiminta

Kolmannen vuosikymmenen alusta alkaen

ILYY:n vuosittaisiin toimintakertomuksiin merkitty tutkimustoiminta on laajaa. ILYY:n jäsenet ovat tehneet sitä sekä yhdistyksen että omissa nimissään. Toimintakertomuksista jaostoittain luettelomaisesti koottuna mainittakoon seuraavat tutkimukset ja tutkimuskohteet tekijöineen:

Kasvijaosto

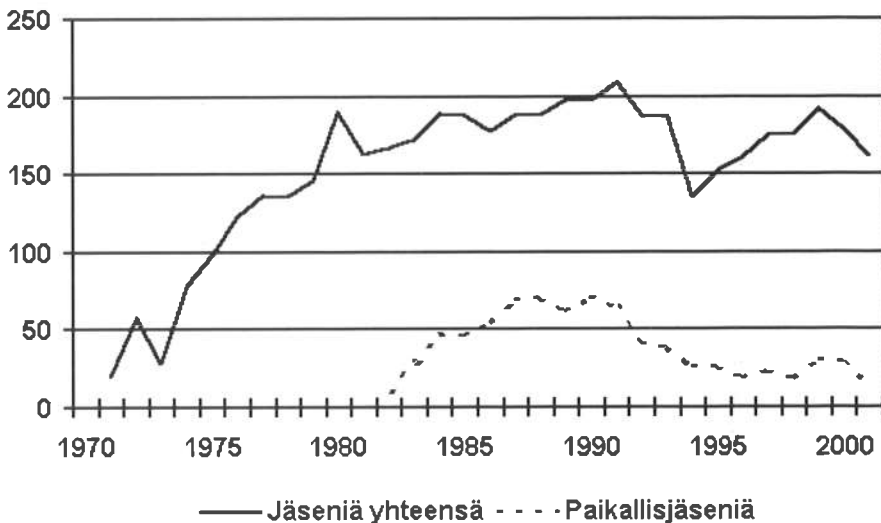
-Iisalmen-Vieremän alueen kasviston peruskartoitus Arvi J. Huuskosen ja Viljo Åbergin organisoimana.

-Mikrosieni- ja jäkäläkartoitus – Arvi J. Huuskonen

- V. 1974 alkanut Tiilikkaprojekti, jolla tehtiin selvitys hankkeilla olleen kansallispuiston rajausta varten alueen merkittävistä kohteista, eläimistöä, kasvillisuudesta ja maisemallisista piirteistä – Eero Antikainen, Heikki Kauhanen, ym.

- Suotutkimus suojeleuhankkeita varten – Heikki Kauhanen

ILYY:N JÄSENMÄÄRÄ 1971 - 2001

- Nurmijoenreitin maaekosysteemi – Eero Antikainen
- Satunnaiskasviselvitys – Viljo Åberg
- Uhanalaisten kasvien inventointi – Viljo Åberg
- ILYY:n kasvikokoelmien inventointi ja putkilokasvien osalta uudelleen järjestely – Matti Tallgren
- V. 1998 aloitettu Pörsänmäen valko-
vuokkoalueen kartoitus

Viljo Åberg on v. 1985 suomentanut ja selventänyt Mimmi ja John Sahlbergin v. 1878 laatiman luettelon Iisalmen seudun kasveista sekä laatinut vertailun nykytilanteeseen.

ILYY:n kasvikokoelmissa olevien runsaan 20 000 kasvinäytteen luettelointi ATK:lla jatkuu edelleen.

ILYY:n kasvikokoelmat kuuluvat Helsingin Yliopiston julkaisemaan Suomen herbaarioiden luetteloon.

Hyönteisjaosto

- Iisalmen seudun perhosfaunaa koskeva keräys ja tutkimus – Matti Tallgrenin johtamana
- Jaosto on osallistunut valtakunnalliseen hyönteisseurantaan

Lintujaosto

- Pönttölintututkimus valtakunnallisen suurprojektin osana – Eero Antikainen, Heikki Kauhanen ja Jaakko Laasanen
- Keskimmäisen ja Tismiön linnuston seuranta- ja analysointitutkimus – Heikki Kauhanen
- Naakkatutkimus – Eero Antikainen
- Pöllöjen saaliseläimet – Uolevi Skarén ja Kai Jäderholm
- Helmipöllötutkimus – Uolevi Skarén ja Kai Jäderholm

- Urpiaisen massapesintäselvitys Pohjois-Savossa
- Iisalmen seudun lintukartoitus
- Lintujen rengastus – Jaakko Laasanen, Eero Antikainen ja Uolevi Skarén
- Kaupunkialueen lintukartoitus vv. 1999-2001 – Jarmo Yliluoma
- Luuniemen lintukartoitus vv. 1999-2001 – Jarmo Yliluoma
- Lintuhavaintojen kirjaus museon arkistoa varten

Lintujaosto on osallistunut ajoittain hyvinkin merkittävästi Pohjois-Savon lintutieteellisen yhdistyksen Kuikan toimintaan.

Nisäkäsjaosto

- Useat pikkunisäkästäutkimukset – Uolevi Skarén ja Kai Jäderholm
- Hillerin esiintyminen ja levinneisyys – Uolevi Skarén
- Saukon esiintyminen – Uolevi Skarén
- V. 1970 alkanut liito-oravaprojekti – Uolevi Skarén ym.
- Lepakkoprojekti - Kai Jäderholm ja Uolevi Skarén

Todettakoon, että edellä olevassa luettelossa usein mainituista ovat väitelleet filosofian tohtoreiksi Eero Antikainen (1978) ja Uolevi Skarén (1979). Lääkintöneuvos Arvi J. Huuskonen promovoitiin mm. ansiokkaiden itiökasvitutkimustensa johdosta Helsingin yliopistossa filosofian kunniatohtoriksi v. 1973. Arvostettu Kairamo-mitali, jota Vanamo-seura jakaa ansioituneimmille luonnontutkijoille, hänelle myönnettiin v. 1983.

Edustus ja muu ulkopuolinen toiminta. ILYY:llä on ollut edustus mm. seuraavissa työryhmissä sekä toimi- ja neuvottelukunnissa:

Retkellä Lounais-Suomeen, Ahvenmaalle ja Ruotsiin.

-Kiurujoen vastaista käyttöä selvittävä Kiurujokitoimikunta 1974-76, 1980
 -Iisalmen kaupungin alueella luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettavia kohteita selvittävä toimikunta 1975
 -Kuopion läänin ympäristönsuojelun neuvottelukunta 1976-88
 -Pohjois-Savon Luonnonsuojelupiiri 1979-
 -Savon vesien suojeluyhdistys 1980
 -Kunnallinen luontopolkuryhmä 1981-95
 -Iisalmen reitin yläosan vesiensuojelun neuvottelukunta 1982-85
 -Onki- ja Poroveden säännöstelymääräysten uusimisen neuvottelukunta 1982-85
 -Maailman Luonnonsätiön liito-oravan suojelutoimikunta 1983-95
 -Matkusjoen entisöimistöryhmä 1984-85
 -Sonkajärven vesireitin yleissuunnitelmatoimikunta 1986-88
 -Ahmon- ja Kirmanjärvien kunnostus-

suunnitelman seurantaryhmä 1987-88
 -Ylä-Savon kuntien yhteistyökokeilun ympäristöryhmä 1991-93
 -Iisalmen ohitustieprojekti 1994-95

Lisäksi yhdistys on antanut siltä pyydettyjä lausuntoja useissa maankäytön- ja ympäristösuunnitteluun liittyvissä asioissa.

Muu toiminta

Muusta toiminnasta mainittakoon joko aloitteen teko tai sen lisäksi hankkeen toteuttaminen seuraavissa kohteissa:

Luonnonsuojelualueiden perustaminen.

1. Pörsänmäen valkovoukoalue 1973, 3,2 ha., hakijat Martti ja Eeva Savolainen omistamalleen Pitolamminkylän Savolan tilalle.
2. Sikokallion alue 1976, 4,5 ha., hakija Iisalmen Latu ry.

3. Leppirannan rantalehtoalue 1982, 0,4 ha., hakija Arvi J. Huuskonen. Myöhemmin alueesta osa on liitetty asuinkortteliin.

Tie- ja vesirakennushallitus on ILYY:n aloitteesta rauhoittanut Kiurujoessa olevan valtion omistaman Niskakoskensaaren 1980.

Luontopolkujen perustaminen.

1. Paloisvuori 1980, 6 km, 21 rastia
2. Mansikkaniemi 1984, 2 km, 10 rastia
3. Runni-Kylpylä 1987, 1,3 km, 20 rastia
4. Sikokallio 1996, 2,5 km, 10 rastia
5. Runni-Neulatammi 1997, 1 km, 9 rastia

Paloisvuoren, Mansikkaniemen ja Runni-Kylpylän polut on myöhemmin maankäytön muuttumisen takia purettu, Runni-Neulatammen polku on osittain jäänyt Saarikosken uuden kanavan rakennustyömaan alle.

Keskimmäisen luontoasema

Luontoasema sai alkunsa v. 1976 lintuasemakokeilusta. Silloin luontokerho Saperda ja ILYY:n lintujaosto pystyttivät työmaakopin väliaikaiseksi lintuasemaksi hyvien lintuvesien Tismiön ja Keskimmäisen välisen salmen etelärannalle Kuikkaniemeen. Lintujen havainnointi jatkui seuraavinakin kesinä, rakennus vaihtui, nyt hieman eri kohtaan. Vesillä liikkumista varten hankittiin v. 1979 tukeva leveäpohjainen vene. Kolmas asema, kevythirsinen rakennus pystytettiin v. 1984 lännemmäksi lähelle Keskimmäisen rantaa VR:ltä vuokratulle alueelle. Rakennus mahdollisti toiminnan laajenemisen, siitä tuli luontoasema. Toiminnan monipuolistuminen vaati kuitenkin vielä muutoksia. Luontoasema sai uuden paikan, talvella 1989 rakennus hinattiin jäitse Keskimmäisen pohjoisrannalle mv. Martti Valkolan

omistaman alueen rantakaistaleelle. Samaan aikaan oli vireillä myös lintutomihanke. Sen runko nousi keväällä v. 1991 rantapajukoon luontoasemarakennuksen kohdalle. Käyttökuntoon se tuli alustavasti seuraavana vuonna lähinnä Pertti Kaarakaisen johtamilla talkoilla, lopullinen valmistuminen siltoineen vei vielä muutaman vuoden. Luontoasemasta on tullut arvokas tukikohta ILYY:n ja Saperdan luonnonharrastajille. Polku luontoasemalle tulee Kiuruvedentieltä.

Ympäristöpalkintojen jakaminen

ILYY on jakanut vuodesta 1985 alkaen vuosittain Maailman ympäristöpäivänä ympäristöä ja luonnonsuojelua edistävästä toiminnasta ns. ympäristöpalkinnon. Palkinto on luovutettu myös ILYY:n yhteistyökumppaneille. Palkinnot on jaettu seuraavasti:

- 1985 Iisalmen kaupungin puutarha/ kaupunginpuutarhuri Raimo Palomäki
- 1986 johtaja Matti Heikkinen
- 1987 Lions Club Iisalmi ja Lions Club Iisalmi/ Porovesi
- 1988 Iisalmen Kuva/ Tapio Heikkinen
- 1989 Juhani Ahon koulu
- 1990 Iisalmen Latu
- 1991 Iisalmen Martat
- 1992 Luontokerho Saperda
- 1993 Iisalmen poliisilaitos
- 1994 mv. Martti Valkola
- 1996 Enson Iisalmen hankintapiiri

Talous

ILYY:n varsinaisen toiminnan rahoitus on muodostunut jäsenmaksuista, kaupungin avustuksesta, luonnonsuojelumateriaalin myynnistä ja lahjoituksista.

Luontomuseon perustaminen moninkertaisti menot. Tältä osin Iisalmen kaupunki tuli vastaan ottamalla tehdyn sopimuksen perusteella huolekseen

avustuksen muodossa pääosan museolle aiheutuneista kaluston hankinta-, kunnossapito- ja palkkakustannuksista. Nykyisin Luontomuseon näyttelyvalvojen palkkamienot hoidetaan työllisyystuilla. Museovirasto on avustanut merkittävästi varsinkin näyttelydiaraamojen rakentamista ja kokielmien luettelointia.

Lopputoteamukset

Edellä olevasta luettelomaisesta esityksestä on joko tarkoituksella rajallisen tilan takia tai huomaamatta jäänyt pois useita, ehkä merkittäviäkin yksityiskohtia. Esitys antanee kuitenkin kuvan siitä, miten ILYY on toteuttanut sääntöjensä määrittämää toiminnan tarkoitusta: herättää ja ylläpitää harrastusta luonnon tuntemiseen, tutkimukseen ja suojeluun. ILYY:llä on ollut onni saada em. toiminnan käynnistäjiksi ja ylläpitäjiksi asiantuntevia, tarmokkaita ja innostavia henkilöitä. Heidän nimensä ovat edellä tulleet useaan kertaan mainituiksi. Mutta ei sovi myöskään unohtaa monia mainitsematta jääneitä uurastajia, emäntiä,

talkoisiin osallistuneita ja muutenkin yhteisten tilaisuuksien järjestelyissä mukana olleita. Luonnosta kiinnostuneen, sen ystäväkseen tuntevan yleisön läsnäolon tilaisuuksissaan ILYY näkee parhaana kiitoksena omalle toiminnalleen.

Lähteet:

- Arvi J. Huuskosen muistiinpanot alkuvuosien toiminnasta
- Eero Antikainen: Iisalmen Luonnonystävien Yhdistyksen uusi tuleminen, eripainos Savon Luonto 1:1-4 1973
- Matti Tallgren: Iisalmen Luonnonystävien Yhdistyksen lintuasema-kokeilu, eripainos Savon Luonto 8:63-67 1976
- Viljo Åberg: ILYY 30-vuotta, juhlaulkaisu 1982
- Erkki Väisänen: Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistyksen neljä vuosikymmentä pähkinänkuoressa, Iisalmen Luontouutiset 1992
- ILYY:n toimintakertomukset ja vuosikokousten pöytäkirjat
- Iisalmen Luontouutisten vuosikerrat
- Saperda 25 vuotta, juhlaulkaisu 1984
- ILYY:n lehtileikekokoelma

